

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

БООЦООТ ТААВАР, ХОНЖВОРТ СУГАЛААНЫ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

ЗАХИАЛАГЧ:

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

СУДЛААЧ:

С.ГАНХУЯГ

УЛААНБААТАР ХОТ
2022 ОН

АГУУЛГА

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл

Хоёр.Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл батлагдан гарснаар хуулийн этгээдэд үүсэх зардлын тооцоо:

- 2.1.Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;
- 2.2.Нэг бүрийн зардлыг тооцох;
- 2.3.Тоон үзүүлэлтийг тооцох;
- 2.4.Нийт зардлын дүнг тооцож гаргах;
- 2.5.Хялбарчлах боломжийг шалгах;
- 2.6.Нэмэлт зардлыг тооцох.

Гурав. Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл батлагдан гарснаар Төрд үүсэх зардлын тооцоо:

- 3.1.Төрийн байгууллагын шинээр гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;
- 3.2.Хүний нөөцийг тогтоох;
- 3.3.Гарах зардлыг тооцох;
- 3.4.Нийт зардлыг нэгтгэн тооцох;

Дөрөв.Дүгнэлт

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

/Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл/

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн¹ 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог тухай бүр гаргаж, зардал, үр өгөөжийн харьцааг энэ хуулийн 12.1.4-т заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно” гэж заасны дагуу Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар хуулийн үйлчлэлд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагад шинээр бий болох зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал” /цаашид “аргачлал” гэх/-ыг баримтлан хийнэ.

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар уг хуулийг хэрэгжүүлэх иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагад үүсэх зардал, ачааллыг тооцож, үүнийг хялбарчлах болон бууруулах талаар санал боловсруулах, зардал, үр өгөөжийн харьцааг үнэлэхэд энэхүү тайлангийн зорилго чиглэгдэх болно.

Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.5.8 дахь заалтад төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэхээр тусгасан бөгөөд мөн хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт заасны дагуу хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас уг зөвшөөрлийг олгохоор, хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэгт “тухайн төрлийн аж ахуйн үйл ажиллагаанд хамаарах тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой нарийвчилсан журмыг тус тусын хуулиар зохицуулна.” гэж заасан байдаг.

Гэвч бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулсан хууль байхгүйгээс энэ харилцаа нь өнөөдрийг хүртэл зохицуулалтгүй байсан болно.

Нийгмийн харилцаа хөгжихийн хэрээр энэ төрлийн харилцааг зохицуулах шаардлага улам бүр өссөн талаар Хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлагыг тандан судалсан судалгааны тайланд өгүүлсэн байна. Хуулийн төсөл нь анхдагч хуулийн төсөл гэж үзэх тул хуулийн төслөөр төр, иргэн, хуулийн этгээдэд оногдуулж буй үүрэг тус бүрд зардал тооцогдох юм.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэгт зааснаар “Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх нийтлэг зохицуулалтыг бий болгох, бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хүчингүй болгох, үйл ажиллагааг

¹ “Төрийн мэдээлэл” эмхтгэлийн 2015 оны 7 дугаар сарын 03-ны өдрийн 25 дугаарт нийтлэгдсэн

зохицуулах, хяналт тавих, бооцоот таавар, хонжворт сугалаанд оролцогчийн эрх ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.” гэжээ.

Мөн төслийн 3 дугаар зүйлд зааснаар төсөл нь:

- “Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээрээс бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа эрхлэх, хэрэглэгчид бооцоот таавар, хонжворт сугалаа санал болгоход энэ хууль үйлчилнэ.” гээд

Дараах хүрээнд үйлчлэхгүй байхаар заасан байна.

- “Казиногийн үйл ажиллагаа, бооцоот морин уралдааны үйл ажиллагааг тусгайлсан хуулиар зохицуулна.
- Бизнесийн үйл ажиллагаагаа идэвхжүүлэх, хэрэглэгчээ урамшуулах зорилгоор хэрэглэгчдэд үнэ төлбөргүйгээр сугалааны эрх олгох, сугалаа зохион байгуулж, азтан шалгаруулж, хонжвор олгох явдал нь энэ хуулийн зохицуулалтад хамаарахгүй.” гэсэн байна. Иймээс хуулийн төслийн зардлын тооцоо нь дээрх хуулийн үйлчлэх хүрээнд хийгдэх юм.

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь бооцоот таавар, хонжворт сугалаанд оролцогчийн эрх ашгийг тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих замаар хамгаалахаар байгаа бөгөөд ингэснээрээ “иргэн”-д шууд хүлээлгэсэн үүрэг бүхий зохицуулалт агуулаагүй байна.

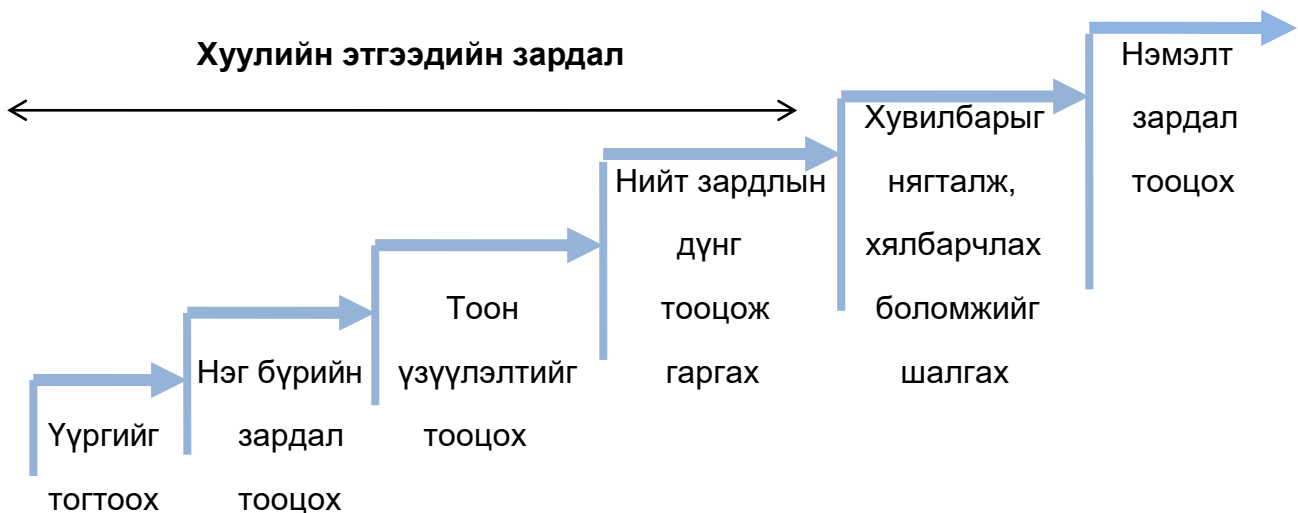
Хуулийн төслийн зохицуулалтыг судалж үзсэний үндсэн дээр төсөл нь “төр”, “хуулийн этгээд” гэсэн зардал тээгч хоёр субъектэд үүрэг үүсгэсэн зохицуулалт агуулсан буюу тэдгээрт зардал үүсгэхээр байна.

ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ ДАГАЛДАН ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Энэхүү тооцооны аргачлалаар хуулийн этгээд аж ахуйн буюу бооцоот таавар, хонжворт сугалааны бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбоотойгоор хуулийн төсөлд тусгагдсан заавал гүйцэтгэх үүрэг буюу төрөөс зохих зөвшөөрөл авах үүргийг хэрэгжүүлэхэд тухайн хуулийн этгээдээс гарах захиргааны зардлыг тооцох юм.

Өөрөөр хэлбэл хуульд заасан үүргийг хэрэгжүүлэхэд тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ямар, ямар үйл ажиллагаа явуулах вэ?, түүнд дунджаар хэдий хэр цаг хугацаа зарцуулах вэ? Үүний цаана ямар хэмжээний мөнгөн зардал гарах вэ? гэдгийг тооцож гаргана.

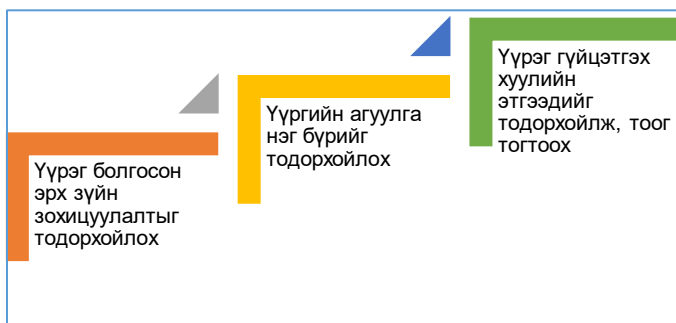
Дээрх зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-ын 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэгт заасны дагуу дараах үе шаттайгаар тооцоолно. Үүнд:

Хуулийн этгээдийн нийт зардал = Захиргааны зардал + Нэмэлт зардал

2.1.ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ҮҮРГИЙГ ТОГТООХ:

Хамгийн эхний алхам бол хуулийн төслөөс хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх зардал бий болгох үүргийг тогтоох үе шат бөгөөд үүнийг дараах дарааллын дагуу гүйцэтгэнэ.

гаргана.

- Үүрэг болгосон эрх зүйн зохицуулалтыг хуулийн төслөөс тодорхойлон тогтоох,
 - Үүргийн агуулга нэг бүрийг тодорхойлох;
 - Үүрэг гүйцэтгэх хуулийн этгээдийн тоог тодорхойлж

Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүрэг гэдэгт тоо баримт, тайлан, бусад мэдээллийг төрийн байгууллага буюу **гуравдагч этгээдэд** бэлтгэж өгөх, хүргүүлэх, бэлэн байлгах, аливаа төрлийн зөвшөөрөл, лиценз авах зэргийг хамааруулан ойлгоно.

Дээр дурдсан утгаар хуулийн төсөл нь дараах төрлийн үүргийг хуулийн этгээдэд оногдуулсан байна.

1.Төслийн 8 дугаар зүйл, 9 дүгээр зүйлд заасны дагуу Бооцоот таавар зохион байгуулах үйл ажиллагааг “тусгай зөвшөөрөлтэй”-гээр эрхлэх буюу тусгай зөвшөөрлийг авах, тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл шаардлагыг биелүүлэх үүрэг;

2.Төслийн 12 дугаар зүйл, 13 дугаар зүйлд заасны дагуу хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг авах, тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл шаардлагыг биелүүлэх үүрэг.

Дээрх 2 багц үүргийг биелүүлэхэд хуулийн этгээдэд үүсэх захиргааны болон бодит зардлыг тооцоолох болно.

Энэхүү зардлын тооцоо нь хуулийн этгээдийн зүгээс төрөөс зохих зөвшөөрөл авахтай холбоотой гарах зардлыг тооцоолохоос, тухайн бизнесийн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулахад шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын зардлыг тооцохгүй болно.

Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг олж тогтоосон тул дараагийн алхам болох **үүргийн агуулга** буюу үүргийг хэрэгжүүлэхэд хуулийн этгээдийн зүгээс бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалтыг тогтоох юм. Манай тохиолдолд хуулийн төсөлд энэ талаар шууд нэрлэн заасан тул төслөөс эшлэн үүргийг агуулгыг тогтоов.

Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүрэг тус бүрийг үүргийг агуулгаар задлан жагсаав.

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Тайлбар
1	<p>Хуулийн төслийн 8.1 дэх хэсэг “Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” буюу бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг</p> <p>8.2.Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дараах бичиг баримтыг ирүүлнэ:</p>	<p>1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;</p> <p>2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;</p> <p>3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;</p> <p>4.хувьцаа эзэмшигчийн нэр, хаяг, эрхэлж байсан болон эрхэлж байгаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээний танилцуулга;</p> <p>5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;</p> <p>6.харилцагч банкны тодорхойлолт;</p> <p>7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн энэ хуулийн 8.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах баталгаа;</p> <p>8.хүний нөөц, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;</p> <p>9.зохион байгуулахаар төлөвлөсөн тоглоомын нэр, төрөл, тус бүрийн дүрэм;</p> <p>10.бооцооны төрөл, бооцоог өсгөх, алдах дүрэм, бооцооны хонжворыг олгох журам;</p> <p>11.татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт;</p> <p>12.үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.</p>	<p>Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлээс бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалтыг эшлэв.</p>

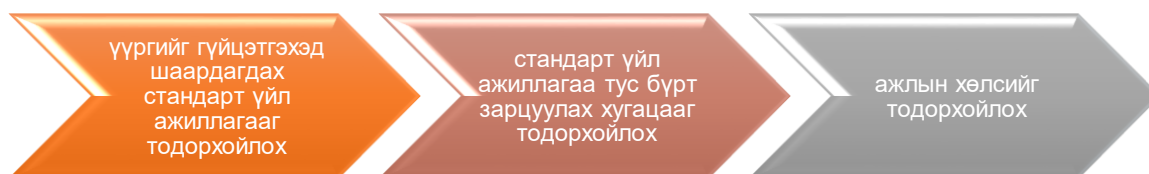
**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Тайлбар
2	<p>Хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 буюу “Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” буюу хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг.</p> <p>Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дараах бичиг баримтыг ирүүлнэ</p>	<p>1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;</p> <p>2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;</p> <p>3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;</p> <p>4.хонжворт сугалааны нөхцөл буюу үйл ажиллагаа эрхлэх төсөл;</p> <p>5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;</p> <p>6.харилцагч банкны тодорхойлолт;</p> <p>7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн энэ хуулийн 12.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах баталгаа;</p> <p>8.хүний нөөц, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;</p> <p>9. хонжворт сугалаанаас олсон орлогыг хуваарилах норматив;</p> <p>10. хонжворт сугалааны тасалбар, эсхүл сугалааны нөхцөлөөр тохирсон бусад баримт бичгийн загвар, түүнд тавигдах шаардлага, түүн дээр буулгасан бичиг, тэмдгийн нууцлал, хонжворт сугалааны тасалбарыг дууриалган хуулбарлахаас сэргийлэх арга;</p> <p>11. хонжворыг олгох, төлөх үед сугалааны тасалбарыг шалгах, магадлах дүрэм;</p> <p>12. сугалааны тасалбар борлуулах зах зээлийн судалгаа, сугалааны орлогын урьдчилсан тооцоо, сугалаа зохион байгуулахтай холбогдон гарах зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн талаарх мэдээлэл;</p> <p>13.хонжворт сугалаа зохион байгуулах техник, эдийн засгийн үндэслэл, сугалааны тоног төхөөрөмжийн техникийн үзүүлэлтүүдийн талаарх мэдээлэл;</p>	<p>Хуулийн төслийн 13 дугаар зүйлээс бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалтыг эшлэв.</p>
		<p>14.тараагдсан болон тараагдаагүй сугалааны тасалбарыг бүртгэх журам;</p>	

	15.тараагдаагүй сугалааны тасалбарыг хураан авах, хадгалах, устгах журам;	
	16.азтан тодруулах, азтанд хонжворыг хүлээлгэн өгөх журам;	
	17.хонжворт сугалааг зайнаас зохион байгуулах бол энэ хуулийн 12.2.4-т заасан төсөлд энэ талаар дэлгэрэнгүй тайлбарлаж, харилцаа холбооны хэрэгсэлтэй хийсэн гэрээг хавсаргах	
	18.татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт;	
	19.үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.	

2.2.НЭГ БҮРИЙН ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ

Энэ шатанд өмнө нь тодорхойлсон хуулийн этгээдийн хүлээж буй үүрэг, түүнийг гүйцэтгэхэд нэг хуулийн этгээдээс зарцуулах захиргааны мөнгөн зардлыг цаг хугацаагаар дамжуулан тооцоолон гаргах юм. Ингэхдээ дараах дарааллыг баримтална. Үүнд:

Үүрийг гүйцэтгэхэд зайлшгүй хийгдэх үйлдлийг **стандарт үйл ажиллагаа** гэж аргачлалд заасан бөгөөд үүрэг тус бүр өөр өөрийн онцлогтой, тэдгээртэй холбогдуулан хийх үйлдэл ялгаатай байх боловч нийтлэг байдлаар ихэнх үүрэгт олон давтамжтай хийгддэг ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан аргачлалд “Стандарт үйл ажиллагаа”-ны жагсаалтыг гаргасан байдаг. Хуулийн төсөл нь анхдагч хуулийн төсөл тул дээрх “Стандарт үйл ажиллагаа”-ны жагсаалтаас ашиглах болон бусад ижил төрлийн тусгай зөвшөөрлийг авахад хийгддэг ажиллагаа зэргийг харгалзан үүргийн агуулгыг задлах нь зүйтэй байна.

Иймээс үүргийн стандарт үйл ажиллагаа болон түүнд зарцуулах хугацааг тодорхойлохдоо Засгийн газрын 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан хугацааг харгалзан үзэхийн хамт бусад ойролцоо төрлийн зөвшөөрлийг авахад хийгдэх ерөнхий хугацаа зэргээр баримжаалан доорх байдлаар тогтоов.

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

Хүснэгт 3

Хуулиар хүлээсэн үүрэг	Үүргийн агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Хугацаа	
1.Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно. Хуулийн этгээд тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг	1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;	Өргөдлийн эхийг боловсруулах	2 цаг	
		Өргөдлийн эхийг хянаж, эцэслэх	1 цаг	
	2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;	Улсын тэмдэгтийн хураамжийн банканд очиж төлөх, баримтыг авах.		1 цаг
		3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;	Аж ахуйн нэгжийн танилцуулга боловсруулах.	4 цаг
	Аж ахуйн нэгжийн танилцуулгын эхийг хянаж, эцэслэх		2 цаг	
	4.хувьцаа эзэмшигчийн нэр, хаяг, эрхэлж байсан болон эрхэлж байгаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээний танилцуулга;	Хувьцаа эзэмшигчийн мэдээллийг цуглуулах	8 цаг	
		Хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээллийг нэгтгэн боловсруулах	8 цаг	
	5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;	Холбогдох байгууллагаас эцсийн өмчлөгчийн болон гэмт хэрэгт холбогдсон эсэх талаарх тодорхойлолт авах	8 цаг	
		Холбогдох этгээдийн намтар, танилцуулгыг бэлтгэх	8 цаг	
	6.харилцагч банкны тодорхойлолт;	Харилцагч банкнаас тодорхойлолт гаргуулах	1 цаг	
7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн энэ хуулийн 8.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах баталгаа;	Баталгаа гаргах	2 цаг		
8.хүний нөөц, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;	Хүний нөөцийн талаарх танилцуулга бэлтгэх	8 цаг		
9.зохион байгуулахаар төлөвлөсөн тоглоомын нэр, төрөл, тус бүрийн дүрэм;	Зохион байгуулах тоглоомын төрлийг тогтоох	40 цаг		
	Зохион байгуулах тоглоом тус бүрийн дүрмийг судлах	40 цаг		
	Тоглоомын дүрмийг тогтоох	16 цаг		

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан

	10.бооцооны төрөл, бооцоог өсгөх, алдах дүрэм, бооцооны хонжворыг олгох журам; алдах дүрэм, бооцооны хонжворыг олгох журам;	Дүрэм журмыг судалж, боловсруулах	40 цаг
		Дүрмийг эцэслэн тогтоох	16 цаг
	11.татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт	Тодорхойлолт холбогдох байгууллагаас авах	1 цаг
	12.үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.	Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийн талаар судлах	8 цаг
		Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийг суурилуулах	8 цаг
		Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийг суурилуулсан талаар холбогдох байгууллагад танилцуулах, санал авах	4 цаг
НИЙТ ЗАРЦУУЛАХ ХУГАЦАА		226 цаг	

Хүснэгт 4

Хуулиар хүлээсэн үүрэг	Үүргийн агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Хугацаа
2.Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.	1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;	Өргөдлийн эхийг боловсруулах	2 цаг
		Өргөдлийн эхийг хянаж, эцэслэх	1 цаг
	2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;	Улсын тэмдэгтийн хураамжийн банканд очиж төлөх, баримтыг авах.	1 цаг
		3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;	Аж ахуйн нэгжийн танилцуулга боловсруулах.
Аж ахуйн нэгжийн танилцуулгын эхийг хянаж, эцэслэх	2 цаг		
Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дараах бичиг баримтыг ирүүлнэ.	4.хонжворт сугалааны нөхцөл буюу үйл ажиллагаа эрхлэх төсөл	Төсөл боловсруулах	40 цаг
	5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт	Холбогдох байгууллагаас эцсийн өмчлөгчийн болон гэмт хэрэгт холбогдсон эсэх талаарх тодорхойлолт авах	8 цаг
		Холбогдох этгээдийн намтар, танилцуулгыг бэлтгэх	8 цаг

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан

хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;		
6.харилцагч банкны тодорхойлолт;	Харилцагч банкнаас тодорхойлолт гаргуулах	1 цаг
7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн энэ хуулийн 12.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах баталгаа;	Баталгаа гаргах	1 цаг
8.хүний нөөц, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;	Хүний нөөцийн талаарх танилцуулга бэлтгэх	16 цаг
9. хонжворт сугалаанаас олсон орлогыг хуваарилах норматив;	Ашиг, орлогын тооцоолол хийх	40 цаг
	Орлогын хуваарилах норматив боловсруулах	20 цаг
10. хонжворт сугалааны тасалбар, эсхүл сугалааны нөхцөлөөр тохирсон бусад баримт бичгийн загвар, түүнд тавигдах шаардлага, түүн дээр буулгасан бичиг, тэмдгийн нууцлал, хонжворт сугалааны тасалбарыг дууриалган хуулбарлахаас сэргийлэх арга;	Тасалбар, холбогдох баримт бичгийн загварыг гаргах	24 цаг
	Нууцлалыг бүтээх	40 цаг
11. хонжворыг олгох, төлөх үед сугалааны тасалбарыг шалгах, магадлах дүрэм;	Дүрмийг боловсруулах	20 цаг
12.сугалааны тасалбар борлуулах зах зээлийн судалгаа, сугалааны орлогын урьдчилсан тооцоо, сугалаа зохион байгуулахтай холбогдон гарах зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн талаарх мэдээлэл;	Судалгаа, тооцоо хийх	20 цаг
13.хонжворт сугалаа зохион байгуулах техник, эдийн засгийн үндэслэл,	ТЭЗҮ боловсруулах	40 цаг

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

сугалааны тоног төхөөрөмжийн техникийн үзүүлэлтүүдийн талаарх мэдээлэл;		
14. тараагдсан болон тараагдаагүй сугалааны тасалбарыг бүртгэх журам;	Журам боловсруулах	20 цаг
15. тараагдаагүй сугалааны тасалбарыг хураан авах, хадгалах, устгах журам;	Журам боловсруулах	20 цаг
16. азтан тодруулах, азтанд хонжворыг хүлээлгэн өгөх журам;	Журам боловсруулах	20 цаг
17. татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт;	Татварын байгууллагаас тодорхойлолт авах	1 цаг
18. үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.	Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийн талаар судлах	8 цаг
	Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийг суурилуулах	8 цаг
	Дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийг суурилуулсан талаар холбогдох байгууллагад танилцуулах, санал авах	4 цаг
НИЙТ ЗАРЦУУЛАХ ХУГАЦАА		369 цаг

Ажлын хөлсийг тооцож гаргахдаа дундаж ажилтанд олгох сарын үндсэн цалинг Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг ажилтны ажиллах цагийн горимоор тогтоосон хугацаанд хувааж ажлын хөлсийг өдөр, цагаар гаргана.

Цалин хөлстэй холбоотой статистикт Үндэсний статистикийн хорооны албан ёсны цахим хуудас болох www.1212.mn байршуулсан судалгааг эх сурвалж болгох юм.

“Дундаж цалин хөлс гэдэгт тайлант хугацаанд цалин хөлс авсан ажиллагчдын тоогоор жигнэсэн нийт цалин хөлс болон тайлант хугацаанд цалин хөлс авсан ажиллагчдын тооны харьцаа юм.” гэж статистикт үздэг байна.

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан судалгаагаар² “2022 оны 4 дүгээр сарын байдлаар аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бизнесийн байгууллагын оффисын дундаж ажилтан буюу захиргааны ажилтан сард дундажаар 1.574.0 төгрөгийн цалин хөлс авч байгааг судалгаанд дурдсан байна. Иймд хуулийн төслийн хүрээнд хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүрэгтэй холбоотой ажлын хөлсийг тооцоолохдоо Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан дээрх судалгааг эх сурвалж болгон ашиглах юм.

Ажиллах хугацааг гаргахдаа Хөдөлмөрийн тухай хуульд³ заасан ажлын цагийг баримтлав.

Хүснэгт 5

Ажлын хөлс = Үндсэн цалинг : ажиллах хугацаа
1.574.000 ⁴ : 22 ⁵ өдөр : 8 ⁶ цаг = 8943 төгрөг /оффисын захиргааны нэг ажилтны ажлын нэг цагт ноогдох дундаж хөдөлмөрийн хөлс/

Хуулиар хүлээсэн үүргийг хэрэгжүүлэхэд зарцуулах хугацаа болон ажлын хөлс тодорхой болсон тул нэг хуулийн этгээдэд үүсгэж байгаа захиргааны зардлыг тухайн үүргийг гүйэтгэхэд зарцуулж буй “хугацаа”-г “ажлын хөлс”-өөр үржүүлэх замаар доор гаргав.

Хүснэгт 6

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Зарцуулах хугацаа	Ажлын хөлс /цагаар/	Нэг аж ахуйн нэгжийн зардал
1	1.“Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно” буюу бооцоот тоглоомын тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг	226 цаг	8943 төгрөг	2,021,118төгрөг
2	2.“Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол	369 цаг	8943 төгрөг	3,299,967 төгрөг

² http://1212.mn/BookLibraryDownload.ashx?url=average_wage_2017.pdf&ln=Mn /Үндэсний статистикийн хорооны албан ёсны веб хуудаст байршуулсан цалин хөлсний талаарх судалгаа

³ Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 84 дүгээр зүйл.

⁴ Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан 2022 оны 1 дүгээр улирлын байдлаарх сарын дундаж цалин хөлс

⁵ Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан 7 хоногийн 5 өдөр ажиллах тул сард дундажаар 22 ажлын өдөр байдаг болно.

⁶ Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан 1 ажлын өдөрт ажиллах цаг

	Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” буюу хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг.			
--	---	--	--	--

2.3. ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ ТОГТООХ:

Энэ үе шатанд хуулиар оногдуулсан үүргийг хэдэн хуулийн этгээд, хэдэн удаа гүйцэтгэх вэ гэдгийг хуанлийн нэг жилээр тооцоолон гаргах юм. Манай тохиолдолд хоёр төрлийн тусгай зөвшөөрөл авах үүргийг хэдэн хуулийн этгээд нэг жилд хэрэгжүүлэх вэ гэдгийг тогтоох юм. Өөрөөр хэлбэл хуулийн төсөл үйлчлэлд нь хамаарч буй нийт хуулийн этгээдэд ямар зардал үүсгэж байгааг тооцох юм.

Хуулийн төсөлд тусгагдснаар аль аль төрлийн тусгай зөвшөөрлийн хугацаа нь 10 жилээр олгогдохоор заасан байна. Зардлын тооцоо нь зардал, ачааллыг нэг жилээр тооцдог тул хуулийн төсөлд тусгагдсан тусгай зөвшөөрөл авах үүргийг нэг хуулийн этгээд 10 жилд нэг удаа гүйцэтгэх юм.

Тоон үзүүлэлтийг гаргахын тулд **тохиолдлын тоо**⁷ болон **давтамжийг**⁸ холбогдох статистик мэдээ ашиглан тодорхойлж гаргах бөгөөд тэдгээрийн үржвэрээр “тоон үзүүлэлт” нь илэрхийлэгдэх юм.

Тоон үзүүлэлт нь хуулийн үйлчлэлд хамаарах бүх хуулийн этгээдэд үүсэх нийт зардлыг тооцоолоход ашиглах ач холбогдол бүхий тоон утга юм. Үүнийг дараах томъёогоор гаргана.

ТОХИОЛДЛЫН ТОО x ДАВТАМЖ = ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Дээрх томъёоны дагуу тоон үзүүлэлтийг тогтоохын тулд тохиолдлын тоо буюу хэдэн хуулийн этгээд уг үүргийг хэрэгжүүлэх вэ гэдэг тоо зайлшгүй шаардлагатай байна. Өмнө нь дурдсанчлан хуулийн төслөөр зохицуулах харилцаа нь хэдийгээр бүрэн зохицуулалтгүй байгаа боловч өмнө нь журмаар зохицуулж байсан тодорхой туршлага байгааг тохиолдлын тоог тогтооход баримжаа болгон ашиглах юм.

Тодруулбал хуулийн төслийн танилцуулгад дурдсныг эшлэвээс “Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэхээр гэж заасан байдаг. Үүний дагуу Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2002 оны 192 дугаар тушаал болон 2003 оны 155 дугаар тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа

⁷ “Тохиолдлын тоо” гэдэг нь тухайн шинээр бий болж байгаа үүргийг хэдэн хуулийн этгээдэд хүлээлгэж байгааг илэрхийлэх тоог ойлгоно.

⁸ “Давтамж” гэдэг нь тухайн үүргийг биелүүлэх хуулийн этгээд буюу аж ахуйн нэгж байгууллагауг үүргийг жилд хэдэн удаа гүйцэтгэхийг илэрхийлэх тоо юм.

явуулах журам”-ыг дагаж мөрдөж, энэ хүрээнд төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа явагдаж байсан боловч үүнийг 2008 онд хүчингүй болгосон байна.

Улсын дээд шүүхийн 2006 оны “Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалтыг тайлбарлах тухай” 35 дугаар тогтоолд “казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх” гэдгийг тайлбарласантай холбогдуулан Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2006 оны 145 дугаар тушаалаар тухайн үед үйл ажиллагаа явуулж байсан нийт 143 аж ахуйн нэгжүүдийн тусгай зөвшөөрлийг хүсэлтээр нь, хууль зөрчсөн, тусгай зөвшөөрөлд заасан үйл ажиллагаагаа эрхлээгүй, тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан гэх мэт шалтгаанаар хүчингүй болгосон” талаар хуулийн төслийн танилцуулгад дурдсан байна.

Иймээс энэ харилцааг журмаар зохицуулж байх үед үйл ажиллагаа явуулж байсан аж ахуйн нэгжийн тоог 1 дэх үүргийн тухайд “тохиолдлын тоо” болгон авах нь зүйтэй байна.

Хуулийн төслөөр хуулийн этгээдэд хүлээлгэсэн 2 дахь үүрэг буюу хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрлийн тухайд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд эд мөнгөний хонжворт сугалаа эрхлэх үйл ажиллагааг мөн тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхэлж болохоор заасан. Үүний дагуу Сангийн сайдын 2006 оны 434 дүгээр тушаалаар “Эд мөнгөний хонжворт сугалаа гаргах журам”-ыг мөн баталж мөрдүүлж байсан боловч тус журмыг батлах эрх олгосон хуулийн заалт байхгүй тул Захиргааны ерөнхий хууль дагаж мөрдөгдсөнөөр тус журмыг хүчингүй болгосон.

Гэсэн хэдий ч одоо олон төрлийн хонжворт сугалаа практик дээр явагдаж байгаа бөгөөд Сангийн яамнаас тэр хүрээнд зөвшөөрөл олгож байгаа нь бодит зүйл юм. Сангийн яамны албан ёсны цахиу хуудаст эд мөнгөний хонжворт сугалаа явуулах тусгай зөвшөөрөл бүхий нийт аж ахуйн нэгжийн тоо байхгүй боловч 2021 онд оруулсан мэдээлэлд тухайн онд нийт 3 аж ахуйн нэгжид шинээр зөвшөөрөл олгосон бөгөөд одоогоор нийт 10 хуулийн этгээд зөвшөөрөлтэй байгаа талаар дурдсан байна.⁹

Иймд дээрх томъёоны дагуу бидэнд байгаа тохиолдлын тоог баримжаалан хуулийн төслөөр бий болгосон хоёр төрлийн үүрэгт хамаарах тоон үзүүлэлтийг тогтооё.

Хүснэгт 7

Д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Тохиолдлын тоо	х	Давтамж	=	Тоон үзүүлэлт
1	1.”Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн	143 ¹⁰	х		=	14,3

⁹ https://mof.gov.mn/files/uploads/article/2020_12_3.pdf

¹⁰ 2006 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын тушаалаар энэ төрлийн зөвшөөрөл олгож байх үед үйл ажиллагаа эрхэлж байсан аж ахуйн нэгжийн тоо

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан

	Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно” буюу бооцоот тоглоомын тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг			0,1 ¹¹		
2	2.”Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” буюу хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг.	10 ¹²	x	0,1 ¹³	=	1

2.4.НИЙТ ЗАХИРГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮНГ ТООЦОЖ ГАРГАХ:

Энэ үе шатанд хуулийн төслийн дагуу шинээр хүлээсэн үүргийг хуулийн төслийн үйлчлэлд хамаарах нийт хуулийн этгээд гүйцэтгэхэд ямар хэмжээний захиргааны зардал гарах вэ гэдгийг “нэг бүрийн зардал”-ыг “тоон үзүүлэлт”-ээр үржүүлэх замаар тооцоолох юм. Үүнийг томъёогоор илэрхийлвэл:

НЭГ БҮРИЙН ЗАХИРГААНЫ ЗАРДАЛ x ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ = НИЙТ ЗАРДАЛ

Хүснэгт 8

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Нэг бүрийн зардал	x	Тоон үзүүлэлт	=	Нийт зардал ¹⁴
1	”Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн	2,021,118 ¹⁵	x	14,3 ¹⁶	=	28,901,987 төг

¹¹ Бооцоот таавар зохион байгуулах үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг 10 жилийн хугацаагаар авахаар заасан тул давтамж нь 0,1 байхаар тодорхойлов.

¹² Сангийн яамнаас эд мөнгөний хонжворт сугалаа явуулах эрх авсан хуулийн этгээдийн тоо

¹³ Хонжворт сугалаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг хуулийн төсөлд 10 жилийн хугацаагаар оруулахаар заасан тул давтамж нь 0,1 байх юм.

¹⁴ “Нийт зардал” гэдэг нь уг хуулийн төсөл батлагдан гарснаар хуулийн төсөлд тусгагдсан үүргийг биелүүлэх нийт хуулийн этгээдэд үүсэх захиргааны зардал юм.

¹⁵ Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл авахад нэг хуулийн этгээдээс гарах захиргааны зардал

¹⁶ Тоон үзүүлэлт буюу уг үүргийг нэг жилд хэдэн хуулийн этгээд гүйцэтгэх талаарх үзүүлэлт буюу давтамж, тохиолдлын тооны үржвэр.

	хугацаагаар олгоно” буюу бооцоот тоглоомын тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг					
2	”Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” буюу хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл авах үүрэг.	3,299,967 ¹⁷	х	1	=	3,299,967 төг

2.5.ХУВИЛБАРЫГ НЯГТАЛЖ, ХЯЛБАРЧЛАХ БОЛОМЖИЙН ТАЛААР:

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийн 8 дугаар зүйл, 12 дугаар зүйлд зааснаар дээрх аж ахуйн үйл ажиллагааг эрхлэх хүсэлтэй аж ахуйн нэгж нь тодорхой баримт бичгийг бүрдүүлэн тусгай зөвшөөрөл авах үүргийг хуулийн этгээдэд хүлээлгэсэн байна.

Хуулийн төсөлд тусгай зөвшөөрөл авахад шаардлагатай баримт бичиг, холбогдох шаардлагыг шууд зааж өгсөн байгаа нь тодорхой байдлыг үүсгэж байгаа боловч бүрдүүлэх баримт бичигт маш их давхардал байгааг дахин нягтлах шаардлагатай байна. Ялангуяа хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл авахад бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалт нь өөр хоорондоо давхардалтай байна.

Тухайлбал хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.2.4-т “хонжворт сугалааны нөхцөл буюу үйл ажиллагаа эрхлэх төсөл;” гэх баримт бичгийг тусгай зөвшөөрөл хүсэгч бэлтгэх ёстой. Гэтэл хуулийн төслийн 12.2.12-т “сугалааны тасалбар борлуулах зах зээлийн судалгаа, сугалааны орлогын урьдчилсан тооцоо, сугалаа зохион байгуулахтай холбогдон гарах зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн талаарх мэдээлэл;”, 12.2.13-т “хонжворт сугалаа зохион байгуулах техник, эдийн засгийн үндэслэл;” зэрэг баримт бичгүүд нь агуулгын хувьд нэг нэгэндээ багтах боломжтой харагдаж байна.

Дээрхийг нэгтгэн оновчтой нэршил өгч, түүний агуулгад хуулийн төслийн дээрх заалтын агуулга багтсан байхаар тогтоох нь хуулийн этгээдэд цаг хугацаа, зардал хэмнэх, нөгөө талдаа өргөдөл, материалыг хүлээж авч буй төрийн байгууллагын хугацааг ч мөн хэмнэхээр байна.

Түүнчлэн хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.14, 12.1.15, 12.1.16 дахь заалтад заасан журмууд нь нэг агуулгад багтаж болохоор байгааг нэгтгэх замаар зардлыг бууруулах боломжтой гэж үзлээ.

¹⁷ Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрөл авахад нэг хуулийн этгээдээс гарах захиргааны зардал

2.6.НЭМЭЛТ ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ:

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөлд тусгагдсан үүргийг хуулийн этгээд биелүүлэхийн тулд зайлшгүй төлөхөөр хууль тогтоомжоор тогтоосон төлбөр хураамж, шинээр худалдан авах шаардлагатай тоног төхөөрөмж, материал зэрэгтэй холбогдон үүсч, шууд гарах зардлыг **нэмэлт зардал** гэсэн ойлголтод хамруулж ойлгодог болно.

Хуулийн төсөлд зааснаар аж ахуйн нэгж нь холбогдох зөвшөөрлийг авахын тулд улсын тэмдэгтийн хураамж төлөхөөр заасан бөгөөд төслийг дагалдуулан боловсруулсан Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд зааснаар энэ нь бооцоот тааварт үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэхэд улсын тэмдэгтийн хураамжид 10.0 сая төгрөг, хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэхэд 5.0 сая төгрөг байхаар тусгасан байна.

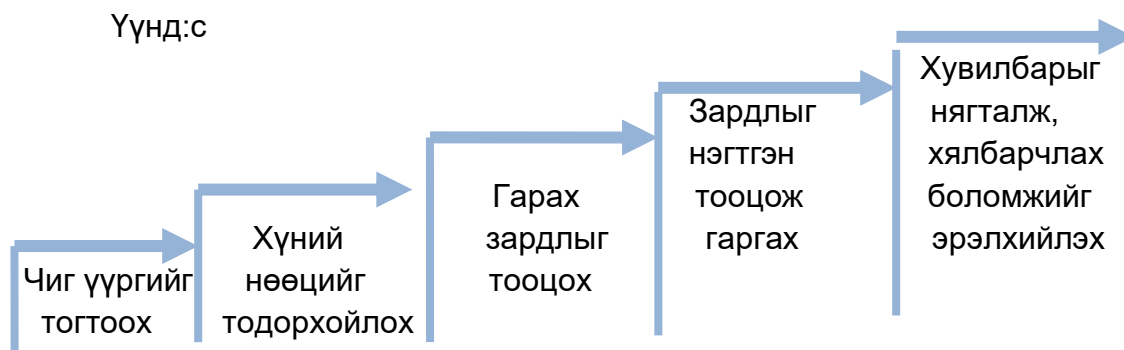
Дараагийн нэг төрлийн нэмэлт зардал бол дээрх төрлийн үйл ажиллагааг явуулахад шаардлагатай тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээс гадна дүрс бичлэгийн техник хэрэгслийг тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл гаргахдаа суурилуулсан байхыг хуулийн төсөлд тусгайлан зааж шаардлага болгосон байна. Энэ нь ийм төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх газарт зайлшгүй байх ёстой тул үүнийг суурилуулахтай холбоотой зардал нь нэмэлт зардалд тооцогдох юм. Харин бусад үйл ажиллагаатай холбоотой техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн зардал нь хуулийн төслийн зардал бус шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын тооцоо тул хуулийн төслийн зардлын тооцоогоор гарахгүй юм.

Энэ төрлийн үйл ажиллагааг эрхлэхэд тодорхой хэмжээнд санхүүгийн чадвартай байхыг хууль санаачлагчаас шаардаж байгаа нь хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.3 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.1.12 дахь заалт зэргээс тодорхой харагдаж байгаа бөгөөд энэ нь уг харилцаанд оролцогч иргэний эрх ашгийг хамгаалах хуулийн зорилготой холбоотой юм.

Дүрс бичлэгийн тоног төхөөрөмж суурилуулахтай холбоотойгоор тодруулах асуудал нь хэрэв тусгай зөвшөөрөл хүсэгч этгээд нь төрийн холбогдох байгууллагын үнэлгээгээр хуульд заасан шаардлагыг хангахгүй буюу тусгай зөвшөөрөл олгох боломжгүй байх тохиолдолд дүрс бичлэгийн төхөөрөмж суурилуулахад зарцуулсан зардал нь хуулийн этгээдийн тухайд үр дүнгүй болж хувирах магадлалтай байгааг анхаарч үзэх, тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагааг тодорхой үе шаттай байлгах, урьтач нөхцөлийг хангасан аж ахуйн нэгж нь тусгай зөвшөөрөл хүсэх зэрэг байдлаар шийдвэрлэх арга замыг судлах нь зүйтэй байна.

ГУРАВ.ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл нь төрийн аль байгууллагад шинээр үүрэг бий болгож, үүнийг дагалдан тухайн төрийн байгууллагад ямар зардал үүсэх вэ гэдгийг энэ хэсэгт тооцоолох юм. Төрийн байгууллагын хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг дараах үе шатын дагуу тооцоолно.

3.1.Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийг тодорхойлох

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөлд зааснаар дараах байгууллагууд шинээр нэмж үүрэг хүлээж байна. Үүнд:

1.Төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт зааснаар “Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” гэсний дагуу Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага;

2.Төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт “Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.” гэсний дагуу Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага;

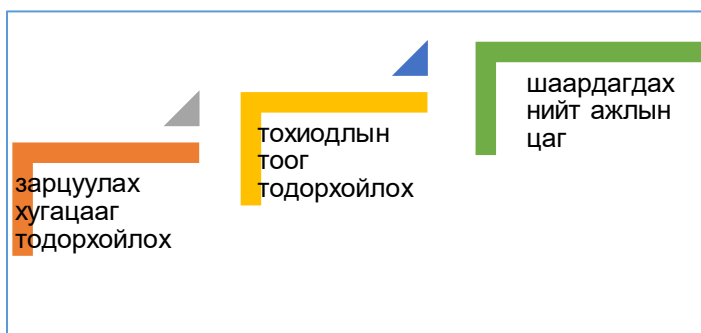
3.Төслийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэгт “Мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаанд хяналт тавих, зохицуулах ажлыг улсын хэмжээнд мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ зохион байгуулна.” гэсний дагуу Зөвлөл зэрэг төрийн холбогдох байгууллагууд тус тус үүрэг хүлээсэн байна.

3.2.Хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцийг тодорхойлох:

Өмнөх хэсэгт тогтоосон хуулийн төслөөр чиг үүрэг хүлээж байгаа төрийн байгууллага нь тухайн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн ажил үйлчилгээг иргэн, хуулийн этгээдэд үзүүлэхэд төрийн байгууллага, түүний ажилтан ямар хугацаа зарцуулан гүйцэтгэх болон уг ажил үйлчилгээг нэг жилд хэдэн удаа, /хэдэн иргэн,

хуулийн этгэдэд/ гүйцэтгэх тоо /тохиолдлын тоо/, түүнд шаардагдах нийт ажлын цаг гэсэн гурван үзүүлэлтээр шинээр нэмэгдэж буй чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд төрийн байгууллагад шаардлагатай хүний нөөцийн тоог тооцоолон гаргах юм. Өөрөөр хэлбэл төрийн байгууллагын зардлыг хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцөөр дамжуулан тооцоолох юм.

Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцийг тогтооход дараах алхамыг гүйцэтгэнэ.

Тухайн ажил үйлчилгээг хэрэгжүүлэхэд **зарцуулах хугацаа** болон **жилд хэдэн удаа уг ажлыг гүйцэтгэх тоо /цаашид “тохиолдлын тоо” гэх/, шаардагдах нийт ажлын цаг** гэсэн 3 үзүүлэлтийг тооцож гаргана.

Зарцуулах хугацааг тодорхойлохдоо чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай ажил, үйлчилгээ буюу стандарт үйл ажиллагаагаар нь задалж, тухайн стандарт үйл ажиллагаа тус бүрт зарцуулах хугацааг салбарын мэргэжилтнүүдтэй ярилцлага хийх, адил төстэй үйлчилгээ байгаа эсэхийг судалж баримжаалах болон аргачлалаар тогтоосон стандарт хугацааг ашиглах зэргээр тогтоов.

1.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага:

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /цагаар/
		цагаар		
Бооцоот таавар зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн	Тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн ирүүлсэн баримт бичгийг хүлээж авах	8 цаг	14,3 ¹⁸	114,4
	Баримт бичгийг судлах	80 цаг	14,3	1144
	Тусгай зөвшөөрөл олгох шаардлага хангасан, эсэх талаарх санал дүгнэлт боловсруулах	40 цаг	14,3	572
	Тусгай зөвшөөрлийг олгох	8 цаг	14,3	114.4
	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой баримт бичгийг архивлах	16 цаг	14,3	228.8
	Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн талаар мэдээллийн сан бий болгох	24 цаг	14,3	343,2
	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх	40 цаг	14,3	572

¹⁸ Хуулийн этгээдийн зардлыг тооцоосон өмнөх хэсэгт нэг жилд тцсгай зөвшөөрөл хүсэх тохиолдлын тоог 14,3 байхаар тогтоосон болно.

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

хугацаагаар олгоно.	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой мэдээллээр олон нийтийг хангах	20 цаг	14,3	286
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	40 цаг	14,3	572
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				3946,8 цаг

2. Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага:

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /минутаар/
		цагаар		
Хонжворт сугалаа зохион байгуулах тусгай зөвшөөрлийг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Монгол Улсад үүсгэн байгуулагдсан хуулийн этгээдэд 10 жилийн хугацаагаар олгоно.	Тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн ирүүлсэн баримт бичгийг хүлээж авах	8 цаг	1 ¹⁹	8 цаг
	Баримт бичгийг судлах	80 цаг	1	80 цаг
	Тусгай зөвшөөрөл олгох шаардлага хангасан, эсэх талаарх санал дүгнэлт боловсруулах	40 цаг	1	40 цаг
	Тусгай зөвшөөрлийг олгох	8 цаг	1	8 цаг
	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой баримт бичгийг архивлах	16 цаг	1	16 цаг
	Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн талаар мэдээллийн сан бий болгох	24 цаг	1	24 цаг
	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх	40 цаг	1	40 цаг
	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой мэдээллээр олон нийтийг хангах	20 цаг	1	20 цаг
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	40 цаг	1	40 цаг
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				276 цаг

3. Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл

Хуулийн төсөлд зааснаар Зөвлөл нь дарга, 4 гишүүнтэй байх бөгөөд Зөвлөлийн гишүүнийг санхүүгийн, шударга өрсөлдөөн, аялал жуулчлалын болон цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний тус тус санал болгосноор Засгийн газар 4 жилийн хугацаатай томилохоор тусгасан байна. Хуулийн төсөлд зөвлөлийн орон тооны бус гишүүдийг шууд тоотой нь зааж өгсөн тул энэхүү тайланд Зөвлөлийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх

¹⁹ Хуулийн этгээдийн зардлыг тооцох өмнөх хэсэгт хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл дээр тохиолдлын тоог 1 байхаар тооцож гаргасанг ашиглав.

Ажлын албанд шаардлагатай үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх хүний нөөцийг тооцоолох юм.

Зөвлөл, түүний Ажлын алба нь мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаатай холбоотойгоор дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр хуулийн төсөлд тусгагдсан байна. Үүнд:

1.хуульд заасан бол тусгай зөвшөөрөл хүсэгч зохих шаардлага шалгуурыг хангаж байгаа эсэхийг хянаж, дүгнэлт гаргах;

2.оролцогчоос цаасаар болон цахимаар гомдол хүлээн авах, шийдвэрлэх, эсхүл харьяаллын дагуу гомдлыг эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;

3.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага болон хуульд заасан үүргээ биелүүлж байгаа эсэхэд хяналт тавих;

4.ажлын албаны бүтэц, зохион байгуулалт, дүрмийг хэлэлцэж батлах;

5.энэ хууль болон холбогдох бусад хуульд боловсруулж, батлахаар заасан дүрэм, журмыг баталж мөрдүүлэх.”²⁰ Хуулийн төсөлд тусгагдсан эдгээр чиг үүргээс 4 дэх үүргээс бусад нь Зөвлөлийн Ажлын албаны хэрэгжүүлэх ажиллагаа байх тул үүрэг тус бүрээр шаардлагатай хүний нөөцийг тооцоолно.

Хүснэгт 8

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /цагаар/
		цагаар		
1.Хуульд заасан бол тусгай зөвшөөрөл хүсэгч зохих шаардлага шалгуурыг хангаж байгаа эсэхийг хянаж, дүгнэлт гаргах;	Тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн ирүүлсэн баримт бичгийг хянаж, судлах	80 цаг	14,3+1	1224 цаг
	Тусгай зөвшөөрөл хүсэгч зохих шаардлагыг хангаж байгаа, эсэх талаар дүгнэлт гаргах	40 цаг	15,3	612
	Дүгнэлтийг Зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэх	24 цаг	15,3	367,2
	Дүгнэлтийг холбогдох байгууллагад хүргүүлэх, холбогдох бусад ажиллагаа	24 цаг	15,3	367,2
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	16 цаг	15,3	244,8
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				2815,2

Тодруулга: Хуулийн төсөлд тусгай зөвшөөрөл олгох процедурын талаар тодорхой заагаагүй боловч Зөвлөлийн чиг үүрэгт **тусгай зөвшөөрөл хүсэгчийн** талаар дүгнэлт гаргах чиг үүрэгтэй байхаар заасан нь тусгай зөвшөөрөл олгож байгаа хоёр байгууллага нь Зөвлөлийн дүгнэлтийг зайлшгүй авсан байх ёстой гэж ойлгогдож байна. Иймд Зөвлөл нь хоёр төрлийн тусгай зөвшөөрөл аль алинд энэ чиг үүргийг хэрэгжүүлэх тул тохиолдлын тоог хоёр зөвшөөрлийн нийлбэр тохиолдлын тоогоор тооцож авсан болно.

²⁰ Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг;

Хүснэгт 9

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /цагаар/
		цагаар		
2.Оролцогчоос цаасаар болон цахимаар гомдол хүлээн авах, шийдвэрлэх, эсхүл харьяаллын дагуу гомдлыг эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;	Гомдол, мэдээллийг хүлээн авч бүртгэх	2 цаг	100	200 цаг
	Гомдол, мэдээллийг шалгах	40 цаг	100	4000 цаг
	Шалгалтын дүнг гаргах	24 цаг	100	2400 цаг
	Холбогдох хариуг гомдол мэдээлэл гаргагч болон холбогдох байгууллагад хүргүүлэх	8 цаг	100	800 цаг
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	8 цаг	100	800 цаг
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				8200 цаг

Тодруулга: Зөвлөл нь шинээр байгуулагдах төрийн байгууллага бөгөөд энэ нь хэдий хэмжээний өргөдөл, гомдол хянах талаар өмнөх туршлага байхгүй тул тохиолдлын тоог баримжаалах байдлаар тогтоов. Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдол шийдвэрлэлтийн талаарх судалгаагаар улсын хэмжээнд 2021 онд нийтдээ 641.318 өргөдөл, гомдлыг иргэн, хуулийн этгээдээс төрийн байгууллагад хандан гаргасан байна. Үүнээс 280.0 гаруйг яам, агентлагт, 361.0 орчмыг нутгийн захиргааны байгууллагад хандан гаргасан гэсэн судалгааны дүн байна.²¹ Зөвлөлийн тухайд энэ чиг үүрэг дээр шууд хэрэглэх тохиолдлын тоо байхгүй тул баримжаалан тогтоох аргыг хэрэглэв. Ингэхдээ энэ харилцаанд оролцогчдын хүрээ, гүйцэтгэх чиг үүрэг зэргийг харгалзан үзээд жилд дундажаар 100 орчим өргөдөл, гомдлыг гаргасанг шийдвэрлэх боломжтой гэдгээр тохиолдлын тоог тооцов.

Хүснэгт 10

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /цагаар/
		цагаар		

²¹ www.cabinet.gov.mn Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын албан ёсны цахим хуудас дахь 2021 онд иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд хандаж гаргасан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн тайлан мэдээ

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

3.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага болон хуульд заасан үүргээ биелүүлж байгаа эсэхэд хяналт тавих;	Хяналт, шалгалтын төлөвлөгөө гаргах	40 цаг	8	320
	Төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус хяналт, шалгалтыг гүйцэтгэх	100 цаг	8	800
	Хяналт, шалгалтын талаарх тайлан мэдээ бэлтгэх	40 цаг	8	320
	Хяналт, шалгалтын мөрөөр холбогдох этгээдэд шаардлага, мэдэгдэл хүргүүлэх, бусад арга хэмжээ авах	100 цаг	8	800
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	16 цаг	8	128
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				2368 цаг

Тодруулга: Зөвлөл нь шинээр байгуулагдах төрийн байгууллага бөгөөд энэ талаар өмнөх туршлага байхгүй тул тохиолдлын тоог баримжаалах байдлаар тогтоов. Хуулийн төслийн тухайд энэ төрлийн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн тоо нь тодорхой хэмжээнд төрийн хяналтад байх буюу хязгаартай байж болзошгүй зэргийг харгалзан хяналт, шалгалтад гүйцэтгэх чиг үүргийг төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтын ажиллагааг улирал бүр нэг удаа гүйцэтгэхээр тооцов.

Хүснэгт 11

Хуулийн төсөлд тусгагдсан гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийгдэх стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Тохиолдлын тоо	Хүний нөөцийн хэрэгцээ /цагаар/
		цагаар		
4.энэ хууль болон холбогдох бусад хуульд боловсруулж, батлахаар заасан дүрэм, журмыг баталж мөрдүүлэх	Дүрэм, журмын төсөл боловсруулах	80 цаг	10	800
	Холбогдох байгууллага, олон нийтээс санал авах	40 цаг	10	400
	Дүрэм, журмын төслийг Зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулах	32 цаг	10	320
	Дүрэм, журмыг холбогдох этгээд, олон нийтэд түгээх	32 цаг	10	320
	Шаардлагатай бусад ажиллагаа	20 цаг	10	200
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ХУГАЦАА				2040 цаг

Тодруулга: Хуулийн төсөлд Зөвлөл нь яг нэрлэн заасан дүрэм журам батлах эрх олгогдоогүй боловч түүний чиг үүрэгт дүрэм, журам батлахаар заасан тул эдгээр нь дотогш чиглэсэн дүрэм журам байхаар тооцож тохиолдлын тоог баримжаалан тогтоосон болно.

	Хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг	Чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хугацаа
	1.Хуульд заасан бол тусгай зөвшөөрөл хүсэгч зохих шаардлага шалгуурыг хангаж байгаа эсэхийг хянаж, дүгнэлт гаргах;	2815,2
	2.Оролцогчоос цаасаар болон цахимаар гомдол хүлээн авах, шийдвэрлэх, эсхүл харьяаллын	

**Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан**

Мөрийтэй тоглоомын асуудал эрхэлсэн Зөвлөл	дагуу гомдлыг эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;	8200
	3.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага болон хуульд заасан үүргээ биелүүлж байгаа эсэхэд хяналт тавих;	2368
	4.энэ хууль болон холбогдох бусад хуульд боловсруулж, батлахаар заасан дүрэм, журмыг баталж мөрдүүлэх	2040
НИЙТ ХУГАЦАА		15423,2

Хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд нийт шаардлагатай хугацаа

д/д	Үүрэг хүлээсэн төрийн байгууллага	Шаардлагатай хугацаа
1	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	3946,8 цаг
2	Сангийн яам	276 цаг
3	Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл	15423,2 цаг

Шаардлагатай хүний нөөцийг гаргах нь:

Хууль зүй, дотоод хэргийн яам

3946,8 цаг : 8^{22} цаг = 493,3 ажлын өдөр : 200^{23} = 2,46 албан хаагч шаардлагатай байна.

Сангийн яам

276 цаг : 8^{24} цаг = 34,5 ажлын өдөр : 200^{25} = 0,17 албан хаагч шаардлагатай буюу хүний нөөц нэмэх шаардлагагүй, одоо байгаа нөөцөө хуваарилах замаар чиг үүргийг хэрэгжүүлэх боломжтой.

Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл

15423,2 цаг : 8^{26} цаг = 1927,8 ажлын өдөр : 200^{27} = 9,6 албан хаагч шаардлагатай байна.

²² Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг өдрийн ажлын цаг

²³ Хуанлийн 365 хоногоос Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нийтээр амрах баярын өдөр, ээлжийн амралт, хагас бүтэн сайн өдөр зэргийг хасаж бодитойгоор ажиллах өдрийг 200 өдөр байхаар тооцохыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан аргачлалд заасан болно.

²⁴ Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг өдрийн ажлын цаг

²⁵ Хуанлийн 365 хоногоос Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нийтээр амрах баярын өдөр, ээлжийн амралт, хагас бүтэн сайн өдөр зэргийг хасаж бодитойгоор ажиллах өдрийг 200 өдөр байхаар тооцохыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан аргачлалд заасан болно.

²⁶ Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг өдрийн ажлын цаг

²⁷ Хуанлийн 365 хоногоос Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нийтээр амрах баярын өдөр, ээлжийн амралт, хагас бүтэн сайн өдөр зэргийг хасаж бодитойгоор ажиллах өдрийг 200 өдөр байхаар тооцохыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан аргачлалд заасан болно.

д/д	Үүрэг хүлээсэн төрийн байгууллага	Шаардлагатай хүний нөөц
1	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	2 албан хаагч
2	Сангийн яам	Нэмэгдүүлэх шаардлагагүй
3	Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл	9,6 албан хаагч буюу 10
4	Хуулийг хэрэгжүүлэхэд нийт шаардагдах хүний нөөц	12 албан хаагч

Дээрх тооцоогоор гарсан 12 албан хаагч дээр Зөвлөлийн орон тооны гишүүд ороогүй болно. Түүнчлэн Зөвлөл нь шинээр байгуулагдаж байгаа байгууллага тул байгууллага бүрт байдаг нийтлэг чиг үүрэг болох бичиг хэрэг, архив, хүний нөөц, санхүү төсөв, үйлчилгээний зэрэг албан хаагчдын тоо мөн багтаагүй болно.

Энэ нь зөвхөн энэ хуулийн төслөөр хүлээсэн Зөвлөлийн үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд түүний Ажлын албанд шаардлагатай албан хаагчийн тоо юм.

3.4. Гарах зардлыг урьдчилан тооцоолох

Хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцийн тоо нь тодорхой болсон тул тухайн төрийн байгууллагад хүний нөөцийг дагалдан дараах төрлийн зардал дагалдаж гардаг гэдгийг мөн харгалзах шаардлагатай. Өөрөөр хэлбэл хүн ажиллахад цалин хөлсний зардлаас гадна ажлын байрны зардал, бичиг хэргийн зардал, шаардлагатай техник хэрэгслийн зардал, бусад дагалдах зардлууд гардаг байна.

Харин манай улсад нэг төрийн албан хаагчийг дагалдан цалин хөлснөөс гадна ажиллах орчинтой холбоотой болон бусад нэмэлт зардал нь ямар байх асуудал одоо хүртэл нэгдсэн стандарт тогтоогүй тул зардлын тооцоог энэ хүргэн дуусгах нь зүйтэй байна.

ДӨРӨВ.ДҮГНЭЛТ

Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төслийг дагалдан гарах зардлын тооцоог Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх хэсэгт заасны дагуу Засгийн газрын 2015 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар баталсан аргачлалыг баримтлан гүйцэтгэв.

Хуулийн төслийн зохицуулах харилцааны онцлогоос хамааран төсөл нь иргэнд аливаа төрлийн үүрэг хүлээлгээгүйгээс зардал үүсгэхгүй бөгөөд төрийн байгууллага болон тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээдэд тодорхой зардал үүсгэх зохицуулалт агуулсан байлаа.

Хуулиар хүлээсэн хоёр төрлийн тусгай зөвшөөрлийг авахад нэг аж ахуйн нэгжээс зарцуулах хугацааг тооцоолон гаргасан бөгөөд тооцоот тааварын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэж төрийн байгууллагад хандахад нэг хуулийн этгээд 226 цаг буюу ажлын 28,2 өдрийг холбогдох баримт бичгийг бэлтгэхэд зориулан, энэ хугацаанд зөвхөн хүний нөөцийн захиргааны зардалд 2.02 сая төгрөгийн зардал гарахаар байна. Хонжворт сугалааны тусгай зөвшөөрөл авахад 369 цаг буюу ажлын 46 өдрийг холбогдох баримт бичгийг бэлтгэхэд зориулан үүний

цаана хүний нөөцийн захиргааны зардалд 3,3 сая орчим төгрөгийн зардал гарах тооцоо гаргалаа. Үүн дээр нэмэгдэн бодит зардалд улсын тэмдэгтийн хураамж, дүрс бичлэгийн тоног төхөөрөмжтэй холбоотой зардал гарахаар байна.

Харин тухайн аж ахуйн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулахтай холбоотой хөрөнгө оруулалтын зардлыг энэхүү зардлын тооцоогоор гаргахгүй бөгөөд тэр нь хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагааны зардал юм.

Хуулийн этгээдэд үүсэх зардлыг буруулах, хялбарчлах шаардлагатай буюу тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээдэд өөр хоорондоо давхардал бүхий олон тооны баримт бичиг бүрдүүлж өгөхийг хуулийн төсөлд жагсаан тусгасан байгааг танах буюу зарим нэг шаардлагагүй баримт бичгийг хасах шаардлагатай гэж үзсэн болно.

Төрийн байгууллагын зардлын тухайд Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь хуульд заасан тусгай зөвшөөрлийг олгох үүргийг хүлээж байгаатай холбоотойгоор дээрх хоёр байгууллагад шинээр хүний нөөцийн хэрэгцээ үүсэх эсэхийг тооцоолсон болно. Ийнхүү тооцоолоход Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад шинэ чиг үүрэг нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор 2,4 албан хаагч буюу тоймловол 2 албан хаагч нэмэгдэх шаардлагатай бол Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад нэмэгдэх ачаалал нь нэг албан хаагчид хүрэхээргүй байх тул одоо байгаа нөөцөө хуваарилах замаар чиг үүргийг хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзлээ.

Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэгч гол байгууллага болох мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан Зөвлөл шинээр байгуулагдаж байгаа бөгөөд энэ төрлийн харилцаа нь шинээр хуулийн зохицуулалтад орж байгаа анхдагч харилцаа тул төрийн зүгээс иргэний эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор зохих төрийн байгууллагыг байгуулах нь зүйтэй гэж үзлээ.

Уг Зөвлөлд энэ хуульд заасан **үндсэн чиг үүргээ** хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцийг тооцоолоход 10 албан хаагч хэрэгцээтэй гэсэн тооцоо гарсан болно. Энэ тооцоогоор гарсан албан хаагчийн тоо нь зөвхөн Зөвлөлийн энэ хуульд заасан үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хүний нөөцийн тоо бөгөөд шинээр байгуулагдах байгууллага тул нийтлэг чиг үүрэг болох бичиг хэрэг, архив, хүний нөөц, санхүү төсөв, үйлчилгээний зэрэг албан хаагч байхыг мөн харгалзан үзэх нь зүйтэй.

Нэгтгэн дүгнэвэл хуулийн төслийн зардал, үр өгөөжийн харилцаа нь үр өгөөж нь зардлаасаа илүү байна гэж дүгнэлээ.

-----oOo-----